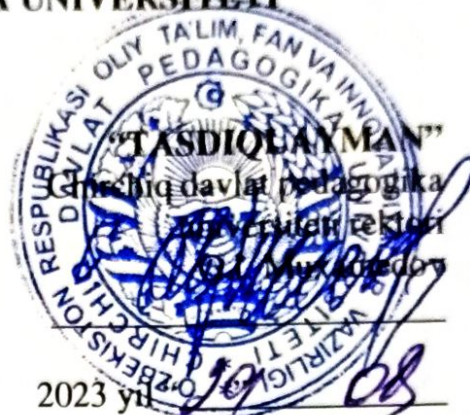

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
CHIRCHIQ DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI

FRAZELOGIYADA IMO-ISHORA QO'LLASH
O'QUV DASTURI

Bilim sohasi: 100000 – Ta'lim
Ta'lim sohasi: 110000 – Ta'lim
Ta'lim yo'nalishi: 60112700-Maxsus pedagogika: surdotarjimonlik
faoliyati

Chirchiq – 2023

Fan/modul kodi FIIQ 308		O'quv yili 2025-2026	Semestr 5-6	ECTS - Kreditlar 4-4	
Fan/modul turi Majburiy		Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 4-4	
1.	Fanning nomi		Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Frazeologiyada imo-ishorani qo'llash		120	120	240
2.	I. Fanning mazmuni. Fanni o'qitishdan maqsad –talabalarga aqat ma'lum bir tilga xos bo'lgan, ma'nosi unga kiritilgan so'zlarning ma'nosi bilan belgilanmagan, alohida olingan so'zlarning xarakterli birikmasi. Frazeologik birliklarni so'zma-so'z tarjima qilish mumkin emasligi sababli (ma'nosi yo'qoladi), tarjima va tushunish qiyinchiliklari ko'pincha yuzaga keladi topa olishni o'rganadilar. Fanni o'qitish vazifasi - frazeologik birliklar tilga yorqin hissiy rang beradi. Ko'pincha idiomalarning grammatik ma'nosi zamonaviy til me'yorlariga mos kelmaydi, ammo grammatik arxaizmdir. Rus tilidagi bunday iboralarga misol: "burun bilan turish", "orqa oyoqlarini urish", "o'zgarish berish", "atrofda ahmoqlik", "nuqtai nazar" va boshqalar ekanligini o'rganadilar. II. Nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari) II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi: V SEMESTR 1-mavzu. Frazeologiyada imo-ishorani qo'llash faning maqsad va vazifalari Frazeologiya - bu faqat ma'lum bir tilga xos bo'lgan, ma'nosi unga kiritilgan so'zlarning ma'nosi bilan belgilanmagan, alohida olingan so'zlarning xarakterli birikmasi. Frazeologik birliklarni so'zma-so'z tarjima qilish mumkin emasligi sababli (ma'nosi yo'qoladi), tarjima va tushunish qiyinchiliklari ko'pincha yuzaga keladi. Boshqa tomondan, bunday frazeologik birliklar tilga yorqin hissiy rang beradi. Ko'pincha idiomalarning grammatik ma'nosi zamonaviy til me'yorlariga mos kelmaydi, ammo grammatik arxaizmdir. Rus tilidagi bunday iboralarga misol: "burun bilan turish", "orqa oyoqlarini urish", "o'zgarish berish", "atrofda ahmoqlik", "nuqtai nazar" 2-mavzu. Nutqdagi frazeologik birliklarning takrorlanishi Nutqdagi frazeologik birliklarning takrorlanishi tugallangan birliklar sifatida. Barqaror kombinatsiyalar tilda, biz so'zlarni eslaganimizdek, eslab qolishimiz kerak bo'lgan, ilgari yaratilgan til birikmalarining to'plami sifatida mavjud. 3-mavzu. Frazeologik birliklarning ma'nosi yaxlitligi Tuzilishning bo'linishiga qaramay, ular umumlashtirilgan-yaxlit ma'noga ega ekanligi, odatda, ma'lum bir semantik tarkibga asoslangan iborani qayta ko'rib				

chiqishdir. A'zolaridan biri eskirgan va ushbu iboradan tashqarida zamonaviy tilda ishlatilmaydigan barqaror birikmalar frazeologizmning ma'nosi uning tarkibiy qismlarining qadriyatlaridan iborat emasligining yaxshi namunalari bo'lib xizmat qiladi.

4-mavzu. Komponent tarkibining muvofiqligi

Komponent tarkibining muvofiqligi, barqarorlik frazeologik birliklarni erkin iboralardan ajratib turadi. Barqaror birikmalarning o'ziga xos xususiyati shundaki, ular qoida tariqasida doimiy va tarkibiy bo'lib, ya'ni. ular belgilangan tartibda joylashtirilgan ma'lum so'zlarni o'z ichiga oladi. Frazeologik birliklar tarkibiy qismlarining o'zaro almashinishi faqat umumiy til frazeologik variantlarida, ya'ni. bir xil ma'noga ega bo'lgan, bir xil majoziy tuzilishga ega, ammo leksik va grammatik tarkiblari jihatidan farq qiluvchi turg'un birikmalarda

5-mavzu. Frazeologiyaning ekvivalentligi

Frazeologiyaning ekvivalentligi va bitta so'z, barqaror birikmaning so'z bilan juda ko'p o'xshashligini anglatadi. So'z singari, bu til birligi, tayyor shaklda takrorlanadi va har safar yangidan yaratilmaydi, mustaqil ma'no va grammatik bog'liqlikka ega, bu frazeologik birlik, so'z kabi, nutqning muayyan qismiga tegishli ekanligini anglatadi. Nominal frazeologik iboralarni ajratish mumkin (otilgan chumchuq - bu tajribali odam), sifatlar (osmondagi yulduzlar etarli emas - oddiy, tanib bo'lmaydigan odam haqida) fe'llar (o'lik holatga tushib qolish - qiyin ahvolda qolish); adverbial (charchamasdan, tirishqoqlik bilan, charchamasdan), aralashgan (biznikini biling! - o'zingizni maqtash haqida). Ko'plab frazeologik birliklar bitta so'zga mos keladi (ikkala elkama pichog'ini kiyib olish - g'alaba qozonish uchun). Turg'un iboralar sintaktik vazifadagi so'zlarga o'xshaydi, chunki ular jummalarning individual a'zosi rolini bajaradilar

6-mavzu. Frazeologik birliklarni ajratish

Frazeologik birliklarni ajratish uning kamida ikkita og'zaki tarkibiy qismdan iboratligi, har biri mustaqil birlik sifatida grammatik jihatdan chegaralanganligi, ya'ni uning stressi va oxiri bor. Bu frazeologiya va so'z o'rtasidagi asosiy farq.

7-mavzu. Frazeologik tasvir

Frazeologik tasvir Bu shundan iboratki, ko'pgina barqaror iboralar nafaqat hodisalarni, alomatlarni, ob'ektlarni, xatti-harakatlarni chaqiradi, balki ma'lum bir tasvirni ham o'z ichiga oladi. Bu, avvalo, ikki hodisaning o'xshashligi va taqqoslanishi natijasida, ma'nolari lingvistik metafora asosida shakllangan, biri taqqoslashga asos bo'lib, boshqasi u bilan taqqoslanadigan frazeologik birliklarga taalluqlidir. Masalan, frazeologiyada grated kalach, ya'ni hayotda ko'p narsalarni ko'rgan tajribali odam, pishirishdan oldin uzoq vaqt ishqalanib, yiqilib tushadigan maydalangan kalachaga (kalachaning navlaridan biri) mos keladi. Bu frazeologiyaning tasavvurini yaratadi.

8-mavzu. Hissiy ifodali rang berish

Frazeologik birliklar rus tilidagi frazeologik birliklarning aksariyati nominativ funktsiyadan tashqari xarakteristik funktsiyani bajarishi bilan ham namoyon bo'ladi: ular nafaqat ob'ektiv voqelikda mavjud bo'lgan ba'zi ob'ektlarni, hodisalarni, xatti-harakatlarni nomlash bilan birga, shu bilan birga nomlangan ob'ektlar, hodisalar, harakatlarga baho berishadi. Rus tilidagi frazeologik birliklarning hissiy va ekspressiv ahamiyati har xil. Ulardan ba'zilari minimal ifodaga ega (ekspressivlik), masalan: quloqlaringizda turing - "doimo eshitiladi". Boshqalar aniq talaffuzga ega va ifodalangan bahoni ta'kidlash uchun xizmat qiladi. Masalan, kalit bilan urish - "zo'ravon oqish, namoyon bo'lish"

9-mavzu. Frazeologiyada erkinlik

Frazeologiya Komponentlardan birining ma'nosining erkinligi yo'qligi ko'pgina barqaror kombinatsiyalarning o'ziga xos xususiyati hisoblanadi. Ba'zi bir frazeologik birliklarda uning tarkibiy qismi tilda frazeologik jihatdan bog'liq ma'noga ega ekanligi namoyon bo'ladi, uning asosiy belgilari leksik muhitni tanlashda semantik mustaqillik va qaramlikning yo'qligi. Masalan, "qasamyod" so'zining frazeologik ma'nosi, uning ma'nosi faqat ma'lum bir leksik muhitda, "dushman" so'zi bilan birlashtirilganligida namoyon bo'ladi: qasam ichgan dushman - "murosasiz dushman" - va rus tilida bu barqaror birikmadan tashqarida ishlatilmaydi. Turli turg'un birikma tarkibiy qismlaridan biri ma'nosining frazeologik tabiati ushbu tarkibiy qism faqat ushbu frazeologik birlik doirasida, alohida tashqarida mustaqil ma'noga ega bo'lishi va ko'plab erkin kombinatsiyalarda ishlatilishi mumkin bo'lgan maxsus frazeologik bog'liq ma'noga ega bo'lishida namoyon bo'ladi.

10-mavzu. Frazeologiya idiomasi

Frazeologiya idiomasi uning semantik bo'linmas ma'nosi alohida olingan tarkibiy qismlarning qiymatlaridan kelib chiqmasligi va ular bilan mos kelmasligi bilan namoyon bo'ladi. Shu sababli frazeologik birliklarni boshqa tillarga aniq tarjima qilishning iloji yo'qligi; buni ushbu tilga xos bo'lgan o'ziga xos qonunlarning mavjudligi bilan izohlash mumkin. Agar erkin iboralar asosan ekstralvistik voqelikning lingvistik aks ettirishning umumiy qonuniyatlariga binoan tuzilgan bo'lsa, so'zlarni frazeologiyaning bir qismi sifatida ishlatish ma'lum bir til tizimining o'ziga xos qonunlari bilan belgilanadi.

11-mavzu. Frazeologik bitimlar

Frazeologik bitimlar - bular ma'nosi jihatidan bir-biriga mos kelmaydigan frazeologik birliklar, ularning butun ma'nosi tarkibiy so'zlarning ma'nolari bilan mutlaqo asoslanmagan, masalan: chelakni urish, muammoga duch kelish, tirnoqlarni keskinlashtirish, g'ildiraklardagi turuslar, miyalarini yig'ishtirish va boshqalar. Ko'pincha frazeologik birlashmalar tarkibida so'zlar mavjud. zamonaviy rus tilida yolg'iz ishlatilmaydi.

12-mavzu. Frazeologik birliklar

Frazeologik birliklar - bu tarkibiy qismlarning ma'nolari bilan ajralib turadigan

frazeologik birliklar. Birlikka misollar: kamarni tortib olish, mayda suzish, iste'dodni erga ko'mish, barmoqdan so'rib olish, burun orqali etaklash va boshqalar. Frazeologik birlikning o'ziga xos xususiyatlaridan biri bu ularning tasviridir. Tasavvurning mavjudligi frazeologik birlikni noma'lum bepul shon-shuhrat birikmalaridan ajratib turadi. Shunday qilib, taklifda, bola boshini hojatxona sovuni bilan sovunladi; kombinatsiya uning boshini bepul sovutdi, bu to'g'ridan-to'g'ri ma'noga ega va har qanday tasavvurlardan xoli; jumlada men boshliq kechikkanligi uchun boshini sovunlamasligidan qo'rqaman, bosh kombinatsiyalangan sovun majoziy ma'noda ishlatiladi va frazeologik birlikni anglatadi.

13-mavzu. Frazeologik birikmalar

Frazeologik birikmalar - bu frazeologik birliklar, ularning yaxlit ma'nosi tarkibiy qismlarning ma'nosidan iborat va shu bilan birga tarkibiy qismlardan biri birikma deb ataladigan foydalanishga ega. Qanday foydalanish bilan bog'liqligini tushunish uchun biz tezlikni ko'rib chiqamiz: qo'rquv, hasad, g'azablanishni oladi. Ushbu burilishlarda ishlatiladigan "olish" fe'lida biron bir hissiyot nomi bilan birlashmaydi, faqat ba'zi birlari bilan, masalan: "quvonch oladi", "zavq oladi" deyilmaydi. Fe'lning bunday ishlatilishi bog'liq (yoki frazeologik jihatdan bog'langan) deb nomlanadi. Tegishli - nozik so'zni nozik masala, nozik biznes nuqtai nazaridan ishlatish; boshqa otlar bilan, hatto savol va amal so'zlariga ham yaqin bo'lgan nozik sifatlar qo'shilmaydi.

14-mavzu. Pleonazm

Pleonazm (boshqa yunon tilidan: *πλεονασμός* - ortiqcha, ortiqcha) - ba'zi ma'nolar elementining takrorlanishi mavjud bo'lgan nutq; so'z yoki matnning tugagan segmentida bir xil ma'noni anglatadigan bir nechta til shakllarining mavjudligi; shuningdek, bunday takrorlash mavjud bo'lgan tilning o'zi.

15-mavzu. Frazeologiyani imo-ishorada qo'llab tarjima jarayoni tashkil etish
Frazeologiya (ustun) *fraziya* - ifoda + *logotiplar* - o'qitish) - barqaror tabiatdagi til birliklari tarkibidagi murakkab fan: - *deb chinqirdi mushuk englaridan keyin*. Frazeologiya bu barqaror birikmalarining murakkab birikmalarining yig'indisi deb ham ataladi - frazeologik birliklar.

VI SEMESTR

1-mavzu. Yaqin sharq davlarida frazeologik imo ishora qilish asoslari

Dizayn tafakkuri bu ko'nikmalar to'plamiga asoslangan muammolarni hal qilishning innovatsion jarayoni. Ushbu yondashuv bir necha o'n yillar davomida mavjud bo'lib, lekin u faqatgina 2008 yilgi Garvard Business Review jurnalining IDEO dizayn kompaniyasi rahbari va prezidenti Tim Braunning "Dizayn tafakkuri" nomli maqolasidan so'ng dizaynerlik jamiyatidan tashqarida o'z kuchini topa boshladi

2-mavzu. Oilaviy munosabatlar jarayonida frazeologiyadan foydalanish

San'at odamlarning estetik talablarini qondirish bilan birga, o'z taraqqiyotining turli davrlarida jamiyat a'zolarini ma'lum ruxda tarbiyalash, ularni aqliy va hissiy jihatdan rivojlantirish vositasi sifatida xizmat qilib kelgan, ularning turli maqsad, his-tuyg'u, manfaat, ideallarini ifoda etgan. San'at ijtimoiy ongning boshqa shakllaridan o'zining predmeti, mazmuni, voqelikni ifoda etish usuli va uslubi, ijtimoiy hayotda tutgan o'rni hamda vazifalari jihatidan farq qiladi.

3-mavzu. Menejment faoliyat turlarida frazeologizmlar

Menejment (inglizcha: management) — boshqarish, tashkil etish) — maxsus boshqarish faoliyati; boshqarish to'g'risidagi fan. Menejmentning holati ishlab chiqarish samaradorligiga, texnika va texnologiya darajasi hamda ishchi kuchining sifatiga ta'sir ko'rsatadi. Menejment fanining mazmuni boshqaruv tizimi va boshqaruv ob'yekti orasidagi o'zaro munosabat bo'lib, uning asosiy vazifasi boshqaruvning zamonaviy usullarini, rahbarlik san'ati sirlarini o'rganishdan iborat. Boshqaruv — tanlov, qaror qabul qilish va uning bajarilishini nazorat etish jarayonidir.

4-mavzu. OAV faoliyat turlarida frazeologizmlar

Ommaviy axborot vositalari (qisqartmasi: OAV) keng ommaga axborot yetkazuvchi vositalardir. O'zbekiston Respublikasi qonunchiligida davriy tarqatishning doimiy nomga ega bo'lgan hamda bosma tarzda (gazeta, jurnal, axborotnoma, bulletin va boshqalar) va/yoki elektron tarzda (tele-, radio-, video-, kinoxronikal dasturlar, umumfoydalanishdagi telekommunikatsiya tarmoqlaridagi veb-saytlar) olti oyda kamida bir marta nashr etiladigan yoki efirga beriladigan shakli hamda ommaviy axborotni davriy tarqatishning boshqa shakllari OAV, deb ko'rsatilgan

5-mavzu. Arxitektura faoliyat turlarida frazeologizmlar qo'llash

Arxitektura — foydalanishdagi maqsad va vazifalar, zamonaviy texnik imkoniyatlar va jamiyatning estetik qarashlaridan kelib chiqib bino va inshootlarni loyihalash va qurish san'ati. Me'mor inson hayoti va faoliyati uchun zarur fazoviy muhitni tafakkur kuchi bilan avval ijodiy loyihada rejalab, uni amalda yuksak did va mahorat bilan bunyod etadi. Me'morlik asarlari qatoriga turli-tuman binolar, uy-joylar, me'moriy majmualar, maydonlar, shaharlar, ulardagi monumentlar, usti ochiq va yopiq inshootlar kiradi.

6-mavzu. Harbiy faoliyat turlarida frazeologizmlar

Harbiy - sho'rolar davrida harbiy safarbarlik va umumiy harbiy xizmatga chaqirish, zaxiradagi harbiylarni hisobga olish ishlari bilan shug'ullanuvchi mahalliy harbiy boshqarish organi. O'zbekiston Respublikasida Harbiy o'rniga Mudofaa ishlari boshqarmasi (viloyat) va bo'limlari (shahar va tuman) tuzilib, uning asosiy vazifasi: harbiy safarbarlikka tayyorlash va o'tkazish, aholi va xalq xo'jaligi resurslarini hisobga olish, yoshlarni harbiy xizmatni o'tashga tay-yorlash va boshqa mudofaa tadbirlarini amalga oshirishdan iborat. Unga O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari Bosh shtabi va harbiy okrug qo'shinlari

qo'mondonlari rahbarlik qiladi.

7-mavzu. Ijtimoiy sharoitlarda qo'llaniladigan frazeologizmlar

Ijtimoiy muhit - insonning yashashi va ishlashi uchun uni o'rab turgan ijtimoiy, moddiy va ma'naviy shartsharoitlar. Muxit keng ma'noda (makromuhit) ijtimoiy-iqtisodiy tizimni — ishlab chiqaruvchi kuchlar, ijtimoiy munosabatlar va tartib-qoidalar majmuini, jamiyatning ijtimoiy ong va madaniyatini o'z ichiga oladi. Tor ma'nodagi I.m. (mikromuhit) bevosita insonni qurshab olgan oila, mehnat, o'quv va b. guruhlardan iborat. I.m. shaxsning shakllanishiga va rivojlanishiga hal qiluvchi ta'sir ko'rsatadi. Ayni vaqtda insonning ijodiy faolligi, faoliyati ta'sirida I.m. o'zgaradi, bu o'zgarishlar jarayonida odamlarning o'zlari ham o'zgaradi.

8-mavzu. Iqtisod faoliyat turlariga oid frazeologizmlar

Iqtisodiyot — bu ishlab chiqarish, taqsimlash va savdo, shuningdek, tovarlar va xizmatlarni iste'mol qilish sohasini o'rganish sohasi. Umuman olganda, u tanqis resurslarni ishlab chiqarish, ishlatish va boshqarish bilan bog'liq amaliyotlar, nutqlar va moddiy ifodalarni ta'kidlaydigan ijtimoiy soha sifatida belgilanadi.[1] Muayyan iqtisodiyot — bu asosiy omillar sifatida uning madaniyati, qadriyatlari, ta'limi, texnologik evolyutsiyasi, tarixi, ijtimoiy tuzilishi, siyosiy tuzilishi, huquqiy tizimlari va tabiiy resurslarini o'z ichiga olgan jarayonlar to'plamidir.

9-mavzu. Komedik vaziyatlarda frazeologizmlar qo'llash

Komediya — hodisa, voqea va xususiyatlar kulgili ko'rsatilgan drama turi. Komediya ijtimoiy hayotdagi nuqsonlar, kishilarning ongi va harakteridagi yaramas xususiyatlar kulgi vositasi bilan tanqid etiladi, jamiyat hayotidagi eskirib qolgan hodisalarga zarba beriladi.

10-mavzu. Gerontologik markazlarda frazeologizmlarni qo'llash jarayoni

Reabilitatsiya (lot. rehabilitatio — tiklash) (tibbiyotda) — organizmning buzilgan funksiyasini va bemorlar hamda nogironlarning mehnat qobiliyatini tiklashga qaratilgan tibbiy, pedagogik va ijtimoiy chora-tadbirlar majmui. Og'ir kasalliklar (miokard infarkti, insult, orqa miya shikastlanishlari, umurtqa pog'onasi va bo'g'imlarning shakli o'zgarishi bilan kechadigan kasalliklari); markaziy nerv sistemasining jiddiy zararlanishlari, ruhiy kasalliklar va boshqalarga uchragan bemorlar R. ga ko'proq muhtoj bo'ladilar

11-mavzu. Jurnalistika faoliyat turlarida frazeologizmlar

Jurnalistika — ijtimoiy faoliyat turi. Bu faoliyat egalari (jurnalistlar) ijtimoiy dolzarb axborotlarni to'plash, tahlil qilish va ommaviy axborot vositalari (matbuot, radio, televideniye, axborot agentliklari va boshqalar) orqali tarqatish bilan shug'ullanadi. Jurnalistika ommaviy targ'ibot va tashviqot shakllaridan biri. Jurnalistikaning xususiyati, maqsadi jamiyatning ijtimoiy tabiatiga bog'liq. Jurnalistika atamasi dastlab jurnallar majmuiga, keyinchalik barcha davriy nashrlarga nisbatan qo'llanilgan.

12-mavzu. Tibbiy faoliyatga doir frazeologizmlar

Tashqi muhitning organizmga ta'siri va aholi sog'lig'ini muhofaza qilish tadbirlarini o'rganadigan tibbiy-ijtimoiy va gigiyen fanlarga ijtimoiy gigiyena hamda sog'liqni saqlashni tashkil etish, umumiy gigiyena, bolalar va o'smirlar gigiyenasi, kommunal gigiyena, ovqatlanish gigiyenasi, radiatsion gigiyena, mehnat gigiyenasi, epidemiologiya va tibbiyot geografiyasi, shuningdek, tibbiyot etikasi va deontologiyasi kiradi

Tibbiyotning bunday bo'linishi shartli, chunki ijtimoiy jarayonlar barcha tibbiyot fanlariga, shuningdek, ilmiyamaliy sohalar (harbiy tibbiyot, kosmik tibbiyot, sport tibbiyoti, [sud tibbiyoti](#) va boshqalar)ga bevosita taalluklidir. Tibbiybiologik fanlar uchun xarakterli bo'lgan eksperimental usul esa klinik va gigiyenik Tibbiyot sohasiga xam keng kirib bormoqda. Tibbiyot tabiiy fanlar (biologiya, fizika, kimyo) va ijtimoiy fanlar hamda texnika bilan chambarchas bog'langan.

13-mavzu. Alohida ehtiyojga ega bolalar bilan munosabatga kirishishda frazeologizmlar

Defektologiya (lot. defectus -nuqson va ...logiya) — jismoniy va ruhiy nuqsonli bolalar rivojlanishining psixofizik xususiyatlarini o'rganish, ularga maxsus ta'lim-tarbiya berish, undagi nuqsonlarni yo'qota borish qonuniyatlarini o'rganuvchi fan. Ko'r va ko'zi ojiz, kar va qulog'i og'ir, aqli zaif, tayanch-harakat appa-ratida nuqsoni bor, nutq kamchiligiga ega bo'lgan bolalar D. fani ob'yek-tidir.

14-mavzu. Turizm faoliyat turlarida Frazeologizmlar

Turizm (fransuzcha: our — sayr, sayohat), sayyohlik — sayohat (safar) qilish; faol dam olish turlaridan biri. Turizm deganda jismoniy shaxsning doimiy istiqomat joyidan sog'lomlashtirish, ma'rifiy, kasbiyamaliy yoki boshqa maqsadlarda borilgan joyda (mamlakatda) haq to'lanadigan faoliyat bilan shug'ullanmagan holda uzog'i bilan 1 yil muddatga jo'nab ketishi (sayohat qilishi) tushuniladi.

15-mavzu. Xalqaro turdagi professional sport faoliyat turlarida frazeologizmlardan foydalanish

Sport (ing. sport — o'yin) — jismoniy madaniyatning tarkibiy qismi, jismoniy tarbiya vositasi va usuli, jismoniy mashqlarni turli majmualari bo'yicha musobaqalar tashkil etish, tayyorlash va o'tkazish tizimi. Sportning maqsadi kishilarning sog'lig'ini mustahkamlash va umumiy jismoniy rivojlantirish bilan birga sport musobaqalarida yuqori natija va g'alabalarga erishishdir. Dastlabki sport musobaqalari Yunonistonda bo'lib o'tgan. Xalqaro olimpiada qo'mitasi tashkil qilinganidan keyin sport juda tez rivojlana boshladi. 1896-yilda 1-zamonaviy Olimpiada o'yinlari o'tkazildi.

III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

V SEMESTR

1. Frazeologiyada imo-ishorani qo'llash faning maqsad va vazifalari

2. Nutqdagi frazeologik birliklarning takrorlanishi
3. Frazeologik birliklarning ma'nosi yaxlitligi
4. Komponent tarkibining muvofiqligi
5. Frazeologiyaning ekvivalentligi
6. Frazeologik tasvir
7. Frazeologik birliklarni ajratish
8. Hissiy ifodali rang berish
9. Frazeologiyada erkinlik
10. Frazeologiya idiomasi
11. Frazeologik bitimlar
12. Frazeologik birliklar
13. Frazeologik birikmalar
14. Pleonazm
15. Frazeologiyani imo-ishorada qo'llab tarjima jarayoni tashkil etish

VI SEMESTR

1. Yaqin sharq davlarida frazeologik imo ishora qilish asoslari
2. Oilaviy munosabatlar jarayonida frazeologiyadan foydalanish
3. Menejment faoliyat turlarida frazeologizmlar
4. OAV faoliyat turlarida frazeologizmlar
5. Arxitektura faoliyat turlarida frazeologizmlar qo'llash
6. Harbiy faoliyat turlarida frazeologizmlar
7. Ijtimoiy sharoitlarda qo'llaniladigan frazeologizmlar
8. Iqtisod faoliyat turlariga oid frazeologizmlar
9. Komedik vaziyatlarda frazeologizmlar qo'llash
10. Gerontologik markazlarda frazeologizmlarni qo'llash jarayoni
11. Jurnalistika faoliyat turlarida frazeologizmlar
12. Tibbiy faoliyatga doir frazeologizmlar
13. Alohida ehtiyojga ega bolalar bilan munosabatga kirishishda frazeologizmlar
14. Turizm faoliyat turlarida Frazeologizmlar
15. Xalqaro turdagi professional sport faoliyat turlarida frazeologizmlardan foydalanish

Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'limni baholash – bu talabalarning jamoaviy tartibda va yakka tartibda berilgan amaliy loyihalarni bajarishlari orqali amalga oshiriladi. Bunda har bir talabaga bitta jamoaviy loyiha va ikkita yakka tartibda bajariladigan loyiha beriladi. Talaba berilgan loyihaning maqsad va vazifalarini, mohiyatini tushungan holda qo'yilgan masalani o'rganib, izlanishlar olib boradi. Olingan natijalarni tahlil qilib, hulosalari bilan taqdimotlar tayyorlab himoya qiladi. Ishchi fan dasturida loyihalarning soni, mavzusi, mazmuni bajarish usullari va topshirish muddatlari to'liq ochib beriladi.

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular: V SEMESTR

1. O'zbek imo-ishora tili fani predmeti, maqsadi va vazifalari, obyekti,

	tamoyillari. 2. Imo-ishora tillari 3. Bosh va yuz shakli tuzulishi imo-ishoradi o'rne 4. Tana a'zolari tili 5. Yuz ifodasini anglash san'ati 6. Imo-ishora xarakatlari aniqlash 7. Tana tili 8. Bosh va peshona shakllari 9. Qoshlar imo-ishoradagi holati 10. Ko'zlar imo-ishoradagi holati 11. Burun va o'g'iz imo-ishoradagi holati 12. Tish va til imo-ishoradagi holati 13. Iyak va quloqlar imo-ishoradagi holati 14. Soch va psixologik xarakteristika 15. Xusnihatga qarab asosiy xususiyatlarni aniqlash Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular: VI SEMESTR 1. O'zbek imo-ishora tili fanining maqsad va vazifalari 2. Umumiy tilshunoslikdan ma'lumot 3. Til va nutq 4. O'zbek imo-ishora tili fonetikasi 5. O'zbek adabiy tili me'yorlari 6. O'zbek imo-ishora tili grafika va orfografiyasi 7. O'zbek imo-ishora tili leksikologiyasi 8. O'zbek imo-ishora tili leksikografiyasi 9. O'zbek imo-ishora tili frazeologiyasi 10. O'zbek imo-ishora tili punktuatsiya qoidalari 11. O'zbek imo-ishora tili morfemikasi 12. Hujjat turlari va ish yuritish asoslari 13. Hujjatlar bilan ishlash 14. Notiqlik san'ati haqida umumiy ma'lumot 15. Nutqning kommunikativ sifatleri
3.	VII. Ta'lim natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar) Fanni o'zlashtirish natijasida talaba: - Boshqa faoliyat turlarida surdotarjimonlik fanining maqsad va vazifalari, Pedagogik, Psixologiya faoliyat, Tibbiy faoliyat, Muhandislik faoliyat turlarida surdotarjimonlik qilish asoslari, IT faoliyat turlarida surdotarjimonlik qilish asoslari, Moliya faoliyat turlarida surdotarjimonlik qilish asoslari, Geologiya faoliyat turlarida surdotarjimonlik qilish asoslari, Buhgalteriya faoliyat turlarida surdotarjimonlik qilish asoslari, Geologiya faoliyat turlarida surdotarjimonlik qilish asoslari tasavvurga ega bo'lishi; (bilim) - Buhgalteriya faoliyat turlarida surdotarjimonlik qilish, Geologiya faoliyat turlarida surdotarjimonlik qilish asoslari, Huquqshunoslik faoliyat turlarida surdotarjimonlik qilish asoslari, Reklama faoliyat turlarida surdotarjimonlik qilish asoslari, Nashriyot faoliyat turlarida surdotarjimonlik qilish asoslari, Aviatsiya faoliyat turlarida

	surdotarjimonlik qilish asoslari, Biznes faoliyat turlarida surdotarjimonlik qilish asoslarifoydalana olishi; (ko‘nikma). - Ko‘chmas mulk faoliyat turlarida surdotarjimonlik qilish asoslari, Defektologik faoliyat turlarida surdotarjimonlik qilish asoslari, Turizm faoliyat turlarida surdotarjimonlik qilish asoslari, Xalqaro turdagi professional sport faoliyat turlarida surdotarjimonlik qilish asoslari malakalarga ega bo‘lishi kerak.
4.	VIII. Ta’lim texnologiyalari va metodlari: • ma’ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • individual loyihalar; • jamoa bo‘lib ishlash va hioya qilish uchun loyihalar
5.	IX. Kreditlarni olish uchun talablar: Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to‘la o‘zlashtirish, tahlil natijalarini to‘g‘ri aks ettira olish, o‘rganilayotgan jarayonlar va tushunchalar haqida mustaqil mushohada yuritish, joriy va oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo‘yicha variantlar asosida yozma topshiriqlarni bajarishi zarur.
6.	X. Asosiy adabiyotlar: 1. “O‘zbekiston karlarining imo-ishora nutqi”, 2011 yil 2. Denis Draga, “RJY”, Moskva 2011 yil 3. R.Fradkina, “Gapiruvchi qo‘llar” Moskva 2001 4. Avvalboyeva D., Imo-ishora tili,Toshkent 2021 5.Sultonsaidova S., O‘.Sharipova. O‘zbek tili stilistikasi.//O‘quv qo‘llanma. –T., 2009. XI. Qo‘shimcha adabiyotlar 1. Avvalboyeva D., Imo-ishora tili,Toshkent 2021 2. Qodirova F.U., Sayfullayeva I.Q., Inklyuziv va korreksion ta’limda Art texnologiyalar, 2022 yil, ZEBO_PRINT 3. Qodirova F.U., Achilova S.J., Dehqanova M.G’, Logopedik texnologiya. 2023 yil 4. Qodirova F.U., Dehqanova M.G’., Pulatova D.A., Ibadullayeva SH.N., Surdopsixologiya, 2023 yil 5. Mirziyoyev Shavkat Miromonovich. Yangi O‘zbekiston strategiyasi.- Toshkent, 2021. -458 b. 6. Jiyanova N., Mo‘minova O., Maksumova S. Nutq madaniyati. 1va 2-kitob. –Toshkent: Navro‘z, 2016. Axborot manbalari http://www.edu.uz–O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta’lim vazirligi sayti. http://www.uzedu.uz – O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta’limi vazirligi sayti. www.pedagog.uz

	www.cspi.uz www.pedagog.uz www.edu.uz www.natlib.uz (A.Navoiy nomidagi O‘z.MK) www.ziyonet.uz - Ziyonet axborot-ta’lim resurslari portali
7.	Chirchiq davlat pedagogika universiteti tomonidan ishlab chiqilgan va universitet Kengashining 2023 yil “_____” _____dagi qarori bilan tasdiqlangan
8.	Fan/modul uchun ma’sul: Dehqanova M.G’.- Pedagogika fakulteti, Maxsus pedagogika kafedrası o’qituvchisi.
9.	Taqrizchilar: Teshaboyeva Feruza - Qo’qon davlat pedagogika institute, maxsus pedagogika kafedrası dotsenti (Phd); Samarova Shohista – CHDPU, Pedagogika fakulteti, Psixologiya kafedrası mudiri.